

Nd.

818. Nefndarálit

[290. mál]

um frv. til l. um breyt. á lögum nr. 40 18. maí 1978, um tekjuskatt og eignarskatt, sbr. lög nr. 7 22. febr. 1980, lög nr. 20 7. maí 1980 og lög nr. 2 13. febr. 1981.

Frá fjárhags- og viðskiptanefnd.

Frumvarp þetta hefur verið rætt á fjölmörgum fundum fjárhags- og viðskiptanefnda beggja deilda. Nefndarmenn hafa í störfum sínum leitast við að viðhalda því viðtæka samkomulagi sem tekist hefur um afgreiðslu nógildandi laga um tekju- og eignarskatt. Það kom fram við afgreiðslu málsins á s. l. ári, að nauðsynlegt væri að endurskoða ýmis ákvæði laganna og taka til breytinga með hliðsjón af reynslu.

Með nefndinni hafa starfað Árni Kolbeinsson, deildarstjóri í fjármálaráðuneytinu, Ævar Ísberg, settur ríkisskattstjóri, og einnig kom á fund nefndarinnar Ólafur Nilsson, löggiltur endurskoðandi.

Til fundar við nefndina komu fulltrúar frá Vinnuveitendasambandi Íslands og aðildarfélag þess, Stéttarsambandi bænda, Bandalagi starfsmanna ríkis og bæja, Alþýðusambandi Íslands, Bandalagi háskólamanna og Sambandi íslenskra sveitarfélaga.

Nefndin gerir sameiginlegar breytingartillögur á þingskjali 830. Um önnur atriði er ekki samkomulag og munu einstakir nefndarmenn flytja breytingartillögur þar um og gera grein fyrir sjónarmiðum sínum í sérstökum nefndarálitum. Hér á eftir verður gerð grein fyrir sameiginlegum breytingartillögum.

1. Opinberir aðilar eru undanþegnir tekjuskatti og eignarskatti. Í landinu eru tvær hálfopinberar stofnanir, þ. e. Fiskifélag Íslands og Búnaðarfélag Íslands. Rétt þykir að taka af tvímæli að þessar stofnanir séu taldar með opinberum stofnunum varðandi skattskyldu.

2. Í 7. gr. laganna kemur fram að vinni maður við eigin atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi skuli hann telja sér til tekna eigi lægra endurgjald fyrir starf sitt en hann hefði innt það af hendi fyrir óskyldan eða ótengdan aðila. Með þessu ákvæði var ætlunin að gefa atvinnurekendum með sjálfstæða starfsemi svipuð skattaleg réttindi og launþegum og leggja á herðar þeim svipaðar skattalegar skyldur. Af þessum sökum þykir eðlilegra að nota sambærilegt endurgjald.
3. Í fyrri lögum um tekjuskatt og eignarskatt voru heimildir þess efnis, að hægt væri að draga frá tekjum kostnað vegna náms eftir 20 ára aldur. Í lögum var gert ráð fyrir því, að námsmenn þyrftu að gera grein fyrir kostnaði sem þeir hafa orðið fyrir á námstímanum. Í breytingartillögunni er gert ráð fyrir að námsmaður geti dregið þann námsfrádrátt frá tekjum, sem nýttist honum ekki til lækkunar á tekjuskatti eftir 20 ára aldur, í 5 ár eftir að námi er lokið og dreifa frádrættinum jafnt á tímabilið.
4. Breytingartillagan er til komin vegna annarra breytinga og þarfnast því ekki skýringa.
5. Í 14. gr. frumvarpsins er lagt til að kveðið sé á um heimild til viðbótarfyrningar þegar sérstaklega stendur á eða þegar mikill munur er á verðbreytingarfærslu til tekna og gjaldfærðum fjármagnskostnaði ársins. Sem dæmi má nefna aðila sem keypt hefur fyrnanlega eign að hluta eða öllu með skuldarviðurkenningu sem ber vexti sem eru langt undir verðbólguhlutfallinu. Ætla má að kaupverð hafi í slíku tilviki verið ákveðið hærra en ella vegna greiðsluskilmálanna. Því þótti eðlilegt að heimila hraðari fyrningu af þessum sökum. Nefndin hefur orðið sammála um að auka þessa fyrningarheimild úr 4% í 6%.
6. Breytingartillagan er til komin vegna annarra breytinga og þarfnast því ekki skýringa.
7. Í 17. gr. frumvarpsins er lagt til að fyrningar verði skertar hjá þeim aðilum þar sem hreinar tekjur eru undir 5% af heildartekjum. Andmæli hafa komið frá nær öllum umsagnaraðilum varðandi þessa breytingu. Nefndin hefur orðið sammála um að leggja til að þessi grein frumvarpsins falli niður, en Guðmundur J. Guðmundsson hefur fyrirvara um þetta atriði á þessu stigi málsins.
8. Breytingartillagan er til komin vegna annarra breytinga og þarfnast því ekki skýringa.
9. Að því er einstaklinga varðar eru mismunandi reglur viðhafðar um fjármagnskostnað og verðbreytingafærslu eftir því, hvort er um að ræða eignir og skuldir sem tengjast atvinnurekstri eða ekki. Af þessum sökum er nauðsynlegt að skilja í milli þess hluta eigna og skulda einstaklinga, sem tilheyra atvinnurekstrinum, og hins vegar þeirra eigna og skulda, sem ekki eru honum viðkomandi. Slíkt er vissulega erfiðleikum háð, en í 19. gr. frumvarpsins er kveðið skýrar á um þessi atriði. Að því er varðar þá sérreglu 5. mgr. 53. gr. laganna, er takmarkar tekjufærslu hjá ógjaldfærum aðilum, er nefndin sammála því meginsjónarmiði að við slíka takmörkun skuli líta til allra eigna og skulda viðkomandi skattaðila. Nefndin telur eðlilegt að við beitingu þessarar reglu séu undanskilin verðmæti einkaeigna til persónulegra nota og skulda tengdra þeim allt að tiltekinni fjárhæð, eins og fram kemur í breytingartillögunni.
10. Gert er ráð fyrir í 22. gr. frumvarpsins, að 59. gr. laganna um ákvörðun launa við eigin atvinnurekstur falli niður. Í 3. málsg. 25. gr. er hins vegar það ákvæði, að hjá mönnum, er vinna við eigin atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi, skuli, áður en ákvæðum 2. málsg. þeirrar greinar um persónuafslátt er beitt, hækka tekjuskattstofn þeirra um þá fjárhæð sem tekjur af þessum störfum eru lægri en ætla má að endurgjald þessara manna miðað við vinnuframlag hefði orðið ef þeir hefðu innt starf af hendi fyrir óskyldan eða ótengdan aðila.

Eftir ítarlegar athuganir og viðræður við ýmsa aðila hefur nefndin komist að þeirri niðurstöðu, að ekki sé rétt að gera þessar breytingar á lögnum. Í því sambandi vill nefndin sérstaklega taka fram:

- 1) Með slíkri ákvörðun mundu aðilar, er reka eigin starfsemi, missa rétt til 10% frádráttar frá þeim þætti teknanna, sem rekja má til vinnuframlags þeirra, og yrðu að því leytinu verr settir en launþegar sem vinna hjá ótengdum eða óskyldum aðilum.
- 2) Lágtekjumenn, sem vinna við eigin atvinnurekstur, gætu ekki nýtt sér þau réttindi sem felast í því, að persónuafsláttur gangi til greiðslu útsvars. Þvert á móti gerði 25 gr. frumvarpsins ráð fyrir því, að svo skyldi alls ekki verða. Nefndin telur rétt að reynt sé að gæta þess, að sem mest samræmi sé í skattlagningu aðila hvort sem þeir vinna við eigin atvinnurekstur eða hjá öðrum ótengdum aðila. Með því að afnema greinina með öllu er hætt við að sá tilgangur laganna hefði raskast.
- 3) Mjög mikil gagnrýni hefur komið fram varðandi þessa grein og framkvæmd hennar. Nefndinni þótti því nauðsynlegt að umsemja ákvæðin og gera þau skýrari, ótvíræðari, þannig að betur megi koma fram við hvað er átt. Helstu nýmæli eru þau, að skattstjóri er nú berlega skyldaður til að skora skriflega á framteljanda að láta í té skriflegar skýringar á framtöldu endurgjaldi studda nauðsynlegum gögnum. Berist ekki fullnægjandi skýringar eða gögn innan tilskilins tíma skal skattstjóri ákveða honum endurgjald fyrir starfið. Með þessu eru lagðar ótvíræðar skyldur á skattstjóra áður en hann breytir framtöldu endurgjaldi skattþegns samkvæmt 7. gr. Einnig kemur fram að ríkisskattstjóri skuli miða svokallaðar viðmiðunarreglur við laun fyrir sambærileg störf í venjulegum vinnutíma. Skal hann hafa hliðsjón af gjaldandi kjarasamningum og raunverulegum tekjum í viðkomandi starfsgrein. Slík ákvæði voru ekki fyrir í lögnum, en með þessu eru settar skýrari reglur um með hvaða hætti ríkisskattstjóri skuli setja viðmiðunarreglurnar. Einnig skal ríkisskattstjóri setja almennar reglur um framkvæmd þessarar greinar til að tryggja samræmi í framkvæmd.

Varðandi bændur er það ákvæði sett, að viðmiðunarreglurnar skuli miðast við vinnuhátt í verðlagsgrundvelli landbúnaðarafurða að frádrögnum $\frac{1}{4}$. Verðlagsgrundvöllur landbúnaðarafurða er ekki algildur mælikvarði á það, hversu mikil laun bóndinn hefur af húi sínu, og það er algengara en hitt að bóndinn nái ekki launum skv. vinnuhætti í verðlagsgrundvelli landbúnaðarafurða. Nefndinni þykir nauðsynlegt að taka frekara tillit til þessara aðstæðna og því er lagt til að $\frac{1}{4}$ sé dreginn frá vinnuhættinum við ákvörðun viðmiðunartekna.

Það nýmæli er einnig í greininni, að við ákvörðun reiknaðs endurgjalds elli- og örorkulífeyrishega skuli tap ekki mvndað á rekstrinum. Það mun hafa komið fyrir að tekniþrygging elli- og örorkulífeyrishega hafi verið skert vegna ákvörðunar skattstjóra. Nefndin telur óheppilegt að viðmiðunarreglur sem þessar geti orðið þess valdandi, að slík skerðing eigi sér stað, og hefur með breytingu þessari tekið af öll tvímæli þar um. Einnig kemur fram í breytingartillögu nefndarinnar að við ákvörðun viðmiðunartekna skuli taka tillit til launatekna frá öðrum.

Að síðustu gerir nefndin ráð fyrir að ákvörðun skattstjóra samkvæmt þessari grein geti aldrei mvndað meira tap en sem nemur almennum fyrningum skv. 38. gr. og gjaldfærslu skv. 53. gr. Með þessu ákvæði er tryggt að ekki sé með reiknuðu endurgjaldi lagður skattur á peningalegar tekjur sem aldrei hafa komið í hendur gjaldanda.

Þess má að lokum gæta, að flestir heir, sem komið hafa til viðtals við nefndina, voru andvígir því að leggja 59. gr. laganna niður í einu og öllu. Bæði kom það fram í viðtölum og skriflegum umsögnum sem fylgja nefndarátliti. Hins vegar kom fram hjá öllum viðmælendum nefndarinnar að nauðsynlegt væri að lagfæra helstu annmarka þessarar greinar. Með tillögugerðinni hefur nefndin reynt að koma til móts við þá gagnrýni, sem borin hefur

verið fram, og gætt þess, að mikilvæg réttindi þeirra, sem stunda sjálfstæða starfsemi, falli ekki niður.

11. Breytingartillagan er til komin vegna annarra breytinga og þarfnast því ekki skýringa.
12. Hér er kveðið á um að skattstjóra sé skylt að taka til afgreiðslu umsókn manns um lækkun tekjuskattsstofns ef svo stendur á eins og fram kemur í 66. gr.
13. Óþarfi er að hafa sérstakt ákvæði um beitingu reiknaðs endurgjalds að því er varðar ráðstöfun á ónýttum persónuafslætti, sbr. tillögu nefndarinnar í 10. lið.
14. Nefndin telur að með breytingu á 112. gr. tekjuskattslaga sé einfaldara að ná því markmiði sem stefnt er að í 31. gr. frv.
15. Með breytingartillögunni er gert ráð fyrir að heildarfrádráttur opinberra gjalda af launum, þ. m. t. útsvar, megi ekki án samþykkis gjaldanda nema meiru en 75% af heildarlaunagreiðslu hverju sinni í þeim tilvikum þegar gjaldandi hefur mestan hluta tekna sinna frá einum launagreiðanda.
16. Hér er lagt til að ákvæðin um námsfrádrátt eftir 20 ára aldur öðlist gildi við álagningu skatta 1982.
17. Nefndinni þykir rétt að fram fari athugun á því, í hvaða mæli einstakir aðilar hafa orðið fyrir sérstökum álögum umfram það sem almennt gerist við gildistöku breyttra reglna um meðferð þeirra atriða er fram kemur í greininni.

Alþingi, 13. maí 1981.

Halldór Ásgrímsson, form., frsm.	Matthías Bjarnason.	Matthías Á. Mathiesen.
Albert Guðmundsson.	Guðm. J. Guðmundsson.	Jón Ingi Ingvarsson.
	Sighvatur Björgvinsson.	

Fylgiskjal I.

Landssamband íslenskra útvegsmanna.

Reykjavík, 16. desember 1980.

Á aðalfundi L.Í.Ú., sem haldinn var í Reykjavík 3.—5. desember s.l., var eftirfarandi tillaga um breytingu á lögum nr. 40/1978, um tekju- og eignarskatt, samþykkt samhljóða.

1. Breyting á 26. gr. laganna.

Breytt 26. gr. laganna hljóði svo: „Verðbreytingarstuðull til notkunar við ákvörðun á verðmæti eigna, söluhagnaði og fyrningum, eftir því sem nánar er ákveðið í lögum þessum, skal reiknaður út ársfjórðungslega, í fyrsta sinn fyrir 1. ársfjórðung 1980 með gildistíma frá 1. janúar. Skal stuðullinn fylgja breytingum byggingarvísitölu og hafa sama gildistíma. Hagstofan skal birta verðbreytingarstuðul þennan samhliða birtingu byggingarvísitölu hverju sinni. Sá verðbreytingarstuðull, sem tekur gildi 1. janúar ár hvert, gildir fyrir undangengin áramót.“

Greinargerð.

Í hinni miklu verðbólgu, sem hér ríkir, er ekki nægjanlegt að verðbreytingarstuðull sé reiknaður aðeins einu sinni á ári. Veruleg skekkja getur því myndast við mat á verðmæti eigna þegar verðstuðullinn reiknast árlega eins og nú er gert. Má í þessu sambandi nefna að samkvæmt gildandi lögum yrði eign uppreiknuð með sömu prósentu hvort sem hún er keypt 1. janúar eða 31. desember sama árs þrátt fyrir 50—60% verðbólgu tímabilsins. Það yrði því mikil leiðrétting ef verðbreytingarstuðullinn reiknast ársfjórðungslega.

2. Breyting á 36. gr. laganna.

Nauðsynleg orðalagsbreyting vegna breytingar á 26. gr., sbr. lið 1. hér að framan. Það sem um er að ræða er að fyrningargrunnur eigna lækki í samræmi við gildandi verðbreytingarstuðul er eignanna var aflað.

3. Breyting á 41. gr. laganna.

Hér er um að ræða gjaldfærslu eigna og eignasamstæðna ef kostnaðarverð er undir kr. 700 000.00. Lagt er til að upphæð þessi verði háð vísitölu byggingarkostnaðar og hækki árlega.

4. Breyting á 44. gr. laganna.

Eftirfarandi breytingar eigi sér stað:

- a) Í 1. mgr. verði „50%“ „100%“.
- b) 3. mgr. falli niður.

Greinargerð.

Hér er lagt til, að tekjufærslu skv. 53. gr. megi að fullu jafna með sérstakri fyrningu eigna. Ef þeirri takmörkun, sem er í núgildandi lögum, er ekki að fullu aflétt, munu skapast stórfelld greiðsluvandræði hjá útgerðaraðilum. Nú er það svo að útgerðarfyrirtæki búa við nokkra sérstöðu hvað varðar samsetningu eigna. Um er að ræða fyrirtæki sem nota mjög dýra fastafjármuni í rekstri sínum og því líklegt að skuldir séu miklar. Þessum fyrirtækjum er nú gert að telja sér til skatts tekjur vegna skuldaaðstöðu. Ljóst er að tekjufærsla þessi skapar ekki aukna greiðslugetu á meðan á rekstri stendur. Því er lagt til að skattlagningu á tekjufærslunni sé frestað þar til eignin er seld.

5. Um 53. gr. laganna.

Vegna sérstöðu útgerðarfyrirtækja varðandi samsetningu eigna og skulda (þ.e. dýrar fyrnanlegar eignir að miklu leyti fjármagnaðar með skuldum) fari fram könnun á því hvaða áhrif verðbreytingarfærslan hefur haft á umrædd fyrirtæki á liðnu ári.

6. Breyting á 83. gr. og 84. gr. laganna.

Hér er lagt til að af eignarskattsstofni greiðast 0.8% í stað 1.2%.

Vegna endurmats eigna hefur eignarskattsstofn hækkað mikið og eignarskattur því orðinn veruleg byrði.

7. Breyting á 110. gr. og 112. gr. laganna.

Lagt er til að 5. mgr. 110. gr. falli niður og í stað orðanna „sem ógreitt er“ í 1. málslið 1. mgr. 112. gr. komi „sem gjaldfallið er“.

Greinargerð.

Í byrjun árs 1980, er frumvarp til laga um greiðslu opinberra gjalda fyrri hluta árs 1980 var til umræðu, var gerð sú breyting á frumvarpinu, að dráttarvextir af gjaldföllnum en ógreiddum fyrirframgreiðslum til ríkissjóðs á þessu ári reiknuðust einvörðungu af því, sem gjaldfallið var, en ekki af öllum ógreiddum álögðum eftirstöðvum. Með þeirri breytingu, sem hér er gerð á 110. gr. og 112. gr., er stefnt að því, að vangreiðsla skatta að hluta valdi ekki því, að dráttarvextir verði innheimtir af öllum álögðum og ógreiddum gjöldum gjaldandans, þar til álögð gjöld eru að fullu greidd.“

Enn fremur var á fundinum borin upp eftirfarandi tillaga um breytingu á 7. gr. og 59. gr. laganna.

„Lagt er til að 2. mgr. 1. tl. A-liðs 7. gr. auk 59. gr. verði felld niður. Það sem hér um ræðir er hið svokallaða reiknaða endurgjald fyrir starf við eigin atvinnurekstur.“

Framangreind tillaga var felld, en L.Í.Ú. gerir þó þann fyrirvara að verði gerð breyting á framangreindum greinum laganna gagnvart einstaklingum í öðrum atvinnugreinum, þá gildi sú breyting einnig gagnvart einstaklingum í útgerð.

Virðingarfyllst,
f. h. Landssambands ísl. útvegsmanna,
Ágúst Einarsson.

Til fjárhags- og viðskiptanefndar
neðri deildar Alþingis.

Fylgiskjal II.

Samband íslenskra sveitarfélaga.

Reykjavík, 30. apríl 1981.

Umsögn Sambands ísl. sveitarfélaga um frv. til laga um breyting á l. nr. 40/1978 um tekjuskatt og eignarskatt, sbr. l. nr. 7/1980 og l. nr. 20/1980 sbr. og l. nr. 2/1981, 290. mál, þskj. 591.

Á stjórnarfundi Sambands ísl. sveitarfélaga 24. þ.m. fjallaði stjórnin um efni framangreinds frv. — Í því sambandi ályktaði stjórnin eftirfarandi:

(1) „Stjórn Sambands ísl. sveitarfélaga leggst eindregið gegn því, að 59. gr. gildandi laga um tekjuskatt og eignarskatt verði felld niður.“

Greinargerð.

Í grg. með frv. er áætlað, að þessi breyting mundi valda því, að útsvarstekjur sveitarfélaga í heild muni á þessu ári minnka um 18 millj. kr. — Ekki liggja fyrir upplýsingar um, hvernig þessi skerðing muni koma við einstök sveitarfélög, en ætla má, að skerðingin muni bitna þyngst á dreifbýlishreppum, þar sem þorri gjaldenda eru sjálfstæðir atvinnurekendur. Niðurfelling 59. gr. mundi og leiða til verulegrar skerðingar á útsvarstekjum þéttbýlissveitarfélaga, þar sem um smærri atvinnurekendur væri að ræða.

Óeðlilegt er, að fullvinnandi framteljendur losni við að greiða opinber gjöld vegna ákvæða skattalaga um fyrningar, gjaldfærslu skulda o. fl., enda leiða slíkar reglur til misræmis milli gjaldenda og valda óánægju og deilum.

Stjórn sambandsins bendir á, að óheppilegt er, að löggjafarvaldið geri breytingar á skattalögum, sem leiða til tekjuskerðingar sveitarfélaga, eftir að þau hafa afgreitt fjárhagsáætlanir sínar lögum samkvæmt.

Þá bendir stjórn sambandsins á, að í grg. með frv. er viðurkennt, að reynslan s.l. ár af framkvæmd 59. gr. sé tæplega marktæk, þar eð verulegt misræmi hafi orðið á framkvæmd hennar í skattumdæmunum. Og svo virðist vera, að sú framkvæmd hafi valdið óánægju einstakra gjaldenda, þ. e. að ekki var tekið tillit til séraðstæðna, s. s. veikinda, tekjuleysis, elli o. þ. h., og er það skiljanlegt.

Í stað þess að fella 59. gr. niður telur stjórn Sambands ísl. sveitarfélaga eðlilegast, að stefnt verði að því að framkvæma ákvæði 59. gr. á samræmdan hátt í öllum skattumdæmum landsins í samræmi við orðun gr., þ. e. að tekið verði eðlilegt tillit til aðstæðna gjaldenda, eins og ákvæði gr. mælir fyrir um.

(2) „Stjórn Sambands ísl. sveitarfélaga leggst ekki gegn því, að ákvæði 5. mgr. 110. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt verði fellt niður.“

Stjórn sambandsins telur óeðlilegt, að dráttur á einni mánaðargreiðslu opinberra gjalda síðari hluta árs leiði til þess, að dráttarvextir falli á öll álögð gjöld ársins.

Stjórnin bendir hins vegar á, að framangreind breyting gæti leitt til lakari innheimtu opinberra gjalda, þar eð síður mundi hafin lögtaksinnheimta vegna vangeiðslu hluta opinberra gjalda.

Þá vekur stjórnin athygli á því, að 5. mgr. 110 gr. tekjuskattslaganna gildir einungis um þinggjöld til ríkisins. Yrði greinin felld brott, væri eðlilegt, að sams konar breyting yrði gerð á hliðstæðu ákvæði í lögum um tekjustofna sveitarfélaga, þ. e. 6. mgr. 29. gr. laga nr. 73/1980.

Framanrituð umsögn tilkynnist hér með fjárhagsnefndum beggja deilda Alþingis.

Virðingarfyllst,

Magnús E. Guðjónsson, frkvstj.

Fjárhagsnefnd neðri deildar Alþingis,
Alþingi, 101 Reykjavík.

Fylgiskjal III.

Reykjavík, 30. apríl 1981.

Fjárhags- og viðskiptanefnd Nd. Alþingis,
c/o Halldór Ásgrímsson alþm. formaður,
Alþingi,
Reykjavík.

Stjórn Stéttarsambands bænda fjallaði á fundi sínum í gær um frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 40 18. maí 1978 um tekju- og eignarskatt.

Samþykkt var að benda á eftirfarandi atriði til nánari athugunar við meðferð málsins á Alþingi:

1. Gert er ráð fyrir að í 50. gr. laganna komi ákvæði um að heildarfjárhæð fyrninga megi aldrei vera hærrí en svo að hreinar tekjur af rekstri nái ekki a. m. k. 5% af heildartekjum. Stjórnin bendir á að þetta ákvæði þarf nánari athugunar við. Það getur raskað eðli og starfsreglum samvinnufélaga, ræktunarsambanda og annarra fyrirtækja sem samkvæmt samvinnulögum og lögum um ræktunar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum ber að skila öllum rekstrarafgangi sínum til félagsmanna, þar sem á að skattleggja hann, og gert þessum aðilum ómögulegt að framfylgja ákvæðum laganna.
2. Þá bendir stjórnin á að ákvæði 53. gr., sem kveða á um að tekjur og gjöld vegna verðbreytinga, leiða til gifurlegs óréttlætis og mismununar milli manna í tekju- og gjaldfærslu. Eins og ákvæðin eru nú sniðin leiða þau til þess, að hinir betur stæðu í þjóðfélaginu hagnast stöðugt, en efnaminna fólk og skuldugt verður hart úti og er gert að greiða veruleg gjöld af tilbúnum tekjum. Þetta á t. d. við um allmarga bændur. Sama gildir um vinnslustöðvar landbúnaðarins, þar sem þeim er gert skylt samkvæmt samvinnulögum að greiða út allan reiknaðan tekjuafgang. Hér er því um að ræða óréttlæti sem verður tilfínnanlegra með hverju árinu sem líður á meðan ákvæði þessi eru látin standa óbreytt.
3. Stjórnin ítrekar fyrri óskir um, að 59. grein laganna um tekju- og eignarskatt verði felld niður, og mælir með því að 22. gr. frumvarpsins verði samþykkt óbreytt.
4. Samkvæmt núverandi orðan 4. gr. laganna um tekju- og eignarskatt virðist það alfarið háð mati skattstjóra hvaða aðilar geta fallið undir ákvæðin um skattfrelsi félaga og stofnana sem eingöngu verja hagnaði sínum til almannaheilla. Hér er um að ræða mál sem varðar framtíð allrar frjálsrar félagastarfsemi í landinu og möguleika slíkra aðila til að tryggja fjárhagsgrundvöll starfsemi

sinnar. Stjórn Stéttarsambandsins telur því, að Alþingi eigi sjálft að setja skýrari fyrirmæli um þetta efni, og leggur til eftirfarandi breytingar á 2. og 5. tölulið greinarinnar:

2. töluliður 4. gr. orðist svo:

Ríkissjóður, ríkisstofnanir og ríkisfyrirtæki, sem hann rekur og ber ótakmarkaða ábyrgð á, svo og Fiskifélag Íslands og Búnaðarfélag Íslands og stofnanir þeirra.

5. töluliður 4. gr. orðist svo:

Þeir lögaðilar sem um ræðir í 2. gr. og hér eiga heimili, ef þeir verja hagnaði sínum einungis til almenningsheilla og hafa það aðalmarkmið samkvæmt samþykktum sínum, s. s. vísindafélög, hjúkrunar- og líknarfélög, bókmennta- og fræðslufélög, stjórnmalafélög, stéttarfélag og sambönd þeirra, búnaðarfélag, búnaðar- og ræktunarsambönd, kvenfélög, ungmenna- og íþróttafélög, bindindisfélög og dýraverndarfélag.

Stjórn Stéttarsambands bændu væntir þess, að hæstvirt fjárhags- og viðskiptanefnd taki þessar ábendingar til gaumgæfilegrar athugunar við umfjöllun um frumvarpið.

Virðingarfyllst,
f.h. Stéttarsambands bændu,
Hákon Sigurgrímsson.

Fylgiskjal IV.

Fjárhags- og viðskiptanefnd Nd.
Hr. Halldór Ásgrímsson, form.
Alþingi,
101 Reykjavík.

Reykjavík, 14. apríl 1981.

Undirrituð samtök atvinnuveganna hafa unnið sameiginlega að umsögn um frumvarp það til laga um breytingu á lögum um tekju- og eignarskatt, sem nú liggur fyrir Alþingi. Mótmæla samtökin eindregið þeirri óraunhæfu og afturvirkju skerðingu fyrningarheimilda, sem lögð er til í frumvarpinu, en benda einnig á aðra kosti og galla frumvarpsins, eins og fram kemur í meðfylgjandi umsögn.

Samtökin ítreka enn fremur tillögur sínar frá s. l. ári um nauðsyn þess að endurskoða löggin um tekju- og eignarskatt til þess að ná fram æskilegri framtíðarskipan á skattlagningu tekna af atvinnurekstri. Eru þessar tillögur samtakanna settar fram í frumvarpsformi á sérstöku fylgiskjali, en því var lýst yfir á síðasta þingi, að tillögur þessar yrðu teknar til skoðunar síðar, sem ekki hefur enn orðið af.

Með virðingu,

FÉLAG ÍSL. IÐNREKENDA. LANDSSAMBAND IÐNAÐARMANNA.
LANDSSAMBAND ÍSL. ÚTVEGSMANNA. VINNUVEITENDASAMBAND ÍSLANDS.
VERZLUNARRÁÐ ÍSLANDS.

Fylgiskjöl:

1. Umsögn samtakanna, dags. 14. apríl 1981.
2. Tillögur samtakanna um frumvarp til laga um breytingu á lögum um tekju- og eignarskatt.

U M S Ö G N
um frumvarp til laga um
breyting á lögum um tekju- og eignarskatt.

290. mál.

103. löggjafarþing 1980—1981.

Fyrir Alþingi liggur nú frumvarp til breytinga á lögum um tekju- og eignarskatt, 290. mál. Er ljóst, að flest félög munu hafa lokið uppgjöri og talið fram til tekju- og eignarskatts, þegar frumvarpið hlýtur fullnaðarafgreiðslu frá Alþingi. Þrátt fyrir það eru nú enn á ný lagðar til íþyngjandi efnisbreytingar á lögum um tekju- og eignarskatt, sem hafa afturvirk áhrif. Þótt lagabreytingarnar á s. l. ári væru einnig gerðar á sama tíma, voru þær sérstaks eðlis og töfðust af sérstæðum ástæðum. Siendurtekin vinnubrögð sem þessi hljóta að teljast varhugaverð.

Í þessari umsögn eru tekin fyrir þau efnisatriði í frumvarpinu sem samtök atvinnuveganna vilja gera athugasemdir við. Enn fremur eru á sérstöku fylgiskjali settar fram breytingartillögur við núgildandi skattalög, sem horfa til bóta fyrir íslenskt atvinnulíf. Á s. l. ári lögðu samtök atvinnuveganna þessar breytingartillögur fyrir Alþingi við umræður um frumvarp það, sem samþykkt var sem lög nr. 7/1980. Þá var ekki talið fært að fjalla um tillögurnar og var tímaskorti fyrst og fremst borið við. Hins vegar var þess getið, að lögin yrðu tekin til endurskoðunar og gæfist þá betra tóm til að skoða tillögurnar, sbr. nál. (þskj. 165) frá 102. löggjafarþingi.

Fyrir atvinnulífið eru þessar breytingartillögur nauðsynlegar til að koma í veg fyrir, að skattaalögur hins opinbera hafi lamandi áhrif á atvinnurekstur. Í ljósi reynslunnar og framvindu efnahags- og atvinnumála verða tillögur þessar að teljast enn mikilvægari en áður. Má hér nefna atriði um samræmingu á skattalegri meðferð hlutafjár og annars sparifjár í kjölfar viðtækari verðtryggingar sparifjár. Enn fremur er ljóst, að mikill samdráttur verður í ár í fjárfestingu atvinnuveganna, og því er mikilvægt fyrir atvinnuöryggi og lífskjör þjóðarinnar, að skattalög verði þannig úr garði gerð, að þau örvi nýfjárfestingu í arðbærum atvinnurekstri.

SKERÐING FYRNINGA.

Í 14., 15. og 17. gr. frumvarpsins er lagt til að skerða fyrningar með ýmsum hætti:

1. Í 14. gr. er lagt til að lækka sérstaka heimild til fyrningar eigna vegna tekjufærslu úr 50% í 40%. Á síðasta þingi urðu miklar umræður um, hversu hátt þetta hlutfall skyldi vera, og var frumvarpi því, sem þá var fyrir þinginu, breytt, þannig, að hlutfallið var hækkað úr 25% í 50%. Síðari hluti greinarinnar gerir hins vegar ráð fyrir flóknum undanþágu- eða sérákvæðum um hærra fyrningarhlutfall. Þetta ákvæði er til bóta og felur í sér viðurkenningu á því, sem bent var á við breytingar á skattalögunum í fyrra. Var þá bent á, að 53. gr. gæti íþyngt mjög fyrirtækjum með slæma fjárhagsstöðu og jafnvel leitt til greiðsluþrots. Var lagt til að heimila fyrningu tekjufærslu um allt að 100%. Þessari fyrningarheimild verður þó ekki beitt nema full nauðsyn krefji, enda er með henni gengið á fyrningarstofna. Hér er lagt til, að þessi regla verði tekin í lögin, enda mun einfaldari og hlutlausari í framkvæmd en 14. gr. frumvarpsins, sem er bæði flókin og mismunar aðilum.
2. Sú breyting, sem verður með 15. gr., er veruleg skerðing og efnisbreyting frá gildandi ákvæðum, þótt í skýringum frumvarpsins sé einungis sagt, að tekin séu af tvímæli varðandi stofn þann, sem fyrning miðast við. Við framtal nú er t. d. heimilt að endurmeta stofnverð fjárfestingar í árslok 1979, sem ekki hafði verið tekin í notkun, og bæta við viðbótarfjárfestingu á árinu og fyrna af þeirri fjárhæð. Með breytingunni verður einungis heimilt að fyrna stofnverð fjárfestingarinnar eins og það var í árslok 1979 og án endurmats. Þessi skerðing

brýtur gegn meginreglu laganna um verðbólguleiðréttingar, auk þess sem hún er afturvirk og þar sem fyrirtæki hafa hagað fjárfestingum, fjárfestingartíma og upphafi nýtingartíma m. a. með hliðsjón af nágildandi reglu. Er því lagt til að greinin falli niður.

3. Í 17. gr. eru fyrningar í atvinnurekstri almennt skertar um 10%, nema hjá þeim fáu aðilum, sem hafa mjög góða afkomu, þ. e. hreinan hagnað sem nemur 5% af heildartekjum. Atvinnurekstri með slæma afkomu er því íþyngt sérstaklega og hann látinn njóta annarra og verri kjara en sá rekstur, sem vel gengur. Ákvæðið snertir þó meginþorra atvinnufyrirtækja, enda eru skilyrði til atvinnurekstrar í landinu ekki það góð, að fyrirtæki skili almennt 5% hreinum hagnaði.

Með lögum nr. 40/1978 var átlunin, að fyrningarhlutföll miðuðust við nokkuð raunhæfan endingartíma eigna í atvinnurekstri. Var ekki fylgt algengum fordæmum frá nágrannalöndum okkar, að heimila mjög skamman fyrningartíma til að örva fjárfestingar og tækninýjungar, heldur var fyrningartíminn lengdur á s. l. ári. Samt er nú lagt til að skerða fyrningar öðru sinni og afturvirkt. Er nú enn á ný vakin upp sú hugsanavilla, að fyrningar séu hluti hagnaðar og beri að skattleggja.

Fyrningartími til niðurlagsverðs.

	Upphafleg ákvæði laganna	Lög nr. 7/1980	Ákvæði 17. gr.
Skip	9 ár	11,3 ár	12,5 ár
Lofthör	7,5 ár	9 ár	10 ár
Aðrar vélar og tæki	5 ár	7,5 ár	8,3 ár
Mannvirki	45 ár	45 ár	50 ár

Atvinnulífið mótmælir harðlega 17. grein frumvarpsins og fer eindregið fram á það við Alþingi að greinin verði felld niður.

ÁÆTLUN LAUNA.

Í nágildandi lögum er skilið á milli atvinnurekstrar einstaklings og persónulegra fjármála hans, þannig að honum er gert að áætla sér laun af eigin atvinnurekstri, sem færð eru til gjalda í atvinnurekstrinum. Er skattyfirvöldum skylt að fylgjast með þeirri framkvæmd og ákvarða mönnum laun, séu þau vantalin.

Framkvæmd þessara lagaákvæða, einkum 59. gr., hefur þó verið með ólíkindum og virðast skattyfirvöld í framkvæmd hvorki hafa fylgt anda né efni laganna. Af þessum sökum hafa risið upp hörð mótmæli við þessu ákvæði laganna í röðum ýmissa atvinnurekenda, þar sem krafist er niðurfellingar á greininni. Það vekur því athygli, að nú skuli lagt til í stjórnarfrumvarpi að fella niður þessi ákvæði með öllu og lögin færð í það horf, sem var fyrir samþykkt þeirra 1978, þegar engin tilraun virðist hafa verið gerð til að lagfæra framkvæmd laganna á s. l. ári, þótt sú gagnrýni, sem þessi lagaákvæði urðu fyrir, sé nær alfarið til komin vegna framkvæmdarinnar, en ekki ákvæðanna sjálfra.

Niðurfelling áætlunar eigin launa í atvinnurekstri skapar vissa óvissu. Má þar t. d. nefna, að aðilar með eigin atvinnurekstur fá 10% frádrátt af áætluðum launum. Með breytingunni virðist sem slíkt sé ekki lengur fyrir hendi.

Það hlýtur að teljast eðlilegt í þessu sambandi, að einstaklingar með atvinnurekstur hafi valmöguleika um það, hvort þeir vilja aðskilja rekstur sinn frá persónulegum fjárhag sínum, þannig að atvinnureksturinn verði sjálfstæður skattað li, sem hlíti sömu skattmeðferð og önnur atvinnufyrirtæki með sjálfstæðan fjárhag. Í þeim breytingartillögum við lögina, sem fylgja hér með, er útfært, hvernig koma má slíku við.

SKATTALEG MEÐFERÐ EIGNARHLUTA Í FÉLÖGUM.

Í 5. og 6. grein frumvarpsins eru ákvæði til breytinga á skattalegri meðferð eignarhluta í félögum:

1. Í 5. gr. er gert ráð fyrir, að uppfæra megi upphaflegt kaupverð hlutabréfa við útreikninga á söluhagnaði. Með þessu ákvæði fæst betra samræmi við endur-matsreglur laganna.
2. Í 6. gr. eru ákvæði sem gera ráð fyrir, að gjaldfæra megi á söluári tap á sölu eigna, sem notaðar eru í atvinnurekstri, að undanskildum eignarhluta í félögum. Ef söluhagnaður myndar skattskyldar tekjur er bæði órökrétt og ósanngjarnt, að tap af sölu sömu eigna í félögum sé ekki frádráttarbært. Ljóst er, að brýna nauðsyn ber til að gera ráðstöfun sparifjár almennings í atvinnurekstri eftir-sóknarverða. Sérstaklega er þetta nauðsynlegt í ljósi breyttra skattareglna um tekjufærslu skulda og viðtækari verðtryggingarmöguleika sparifjár en áður hafa þekkt. Ákvæði 6. gr. vinna á móti þessari nauðsynlegu breytingu og er því lagt til, að ákvæði greinarinnar nái einnig til 17. og 18. gr. laganna.

DRÁTTARVEXTIR.

Í 31. grein frumvarpsins er gert ráð fyrir, að dráttarvextir reiknist aðeins á þann hluta skatts, sem kominn er í vanskil, í stað þess, að allir skattar falli í eindaga við vanskil að hluta.

Rétt er að benda á, að samsvarandi breytingu ætti einnig að framkvæma á lögum um tekjustofna sveitarfélaga þannig að samræmis sé gætt.